

Jan Hornát – Lucie Kýrová (eds.): America First: Příčiny a kontext volebního vítězství Donalda Trumpa

1. VYDÁNÍ. PRAHA: KAROLINUM, 2020, 278 STRAN,
ISBN 978-80-246-4606-0

MICHAL HIMMER

University of West Bohemia, Pilsen, Czech Republic

E-MAIL

majkl37@kap.zcu.cz

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-9076-0390>

DOI

<https://doi.org/10.32422/mv-cjir.1856>

Vítězství republikánského kandidáta Donalda Trumpa v amerických prezidentských volbách v roce 2016 bylo pro mnoho analytiků, politiků a velkou část světové veřejnosti velkým překvapením. Trump, jemuž nebyl předpovídán ani úspěch v republikánských primárkách, se najednou stal nejmočnějším mužem na světě. Jak k něčemu takovému mohlo dojít? Čím zaujal americké voliče? Kdo Trumpa vůbec volil? Těmito a mnohými dalšími otázkami se ve své publikaci *America First: Příčiny a kontext volebního vítězství Donalda Trumpa* zabývá kolektiv autorů v čele s Janem Hornátem a Lucií Kýrovou. V celkovém součtu se na knize podílelo celkem jedenáct akademiků, přičemž většina z nich má či měla vazbu na Institut mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy (IMS FSV UK). Rizikem většího počtu autorů občas bývá nesourodost knihy způsobená jinými publikačními styly každého z nich, v této knize tomu tak ale nebylo. Ačkoliv se některé z kapitol lišily např. metodologicky – využití kritické diskurzivní analýzy v kapitole Kryštofa Kozáka týkající se imigračního diskurzu (počátek na s. 189) či kvantitativní obsahové analýzy v kapitole Alice Rezkové (počátek na s. 214) – publikace tím netrpěla. Pro čtenáře se naopak jednalo o zajímavé zpestření.

Cíl knihy si její autoři definovali následovně: „*popsat a analyzovat jednotlivé stránky společenské situace ve Spojených státech kolem roku 2016 a objasnit strategii a postupy, jimiž se Donaldu Trumpovi podařilo využít trhlin v socioekonomické a kulturně identitní soudržnosti Američanů k dosažení volebního vítězství*“ (s. 7). K naplnění daného cíle měla autorům posloužit analýza kontextu voleb v roce 2016 a zároveň stěžejních témat, jež měly velký vliv na to, jakým způsobem celé volební klání dopadlo. Autoři se při výběru rozebíraných okruhů, a to jak v rámci první části knihy věnující se kontextu voleb, tak v rámci druhé části týkající se konkrétních témat, řídili specifickým klíčem. Nehledali témata, která tvořila pouhou epizodu zkoumaného volebního klání, ale spíše se zaměřili na aspekty a trendy, jež jsou v americkém sociálně-kulturním a politickém prostředí přítomny dlouhodobě. Chtěli totiž poukázat na to, že D. Trump nebyl kandidátem, který by nastoloval dosud neřešená a nediskutovaná témata nebo přišel s novým politickým směrem, nýbrž se mu „pouze“ podařilo umně propojit témata již existující, čímž oslovil různé skupiny amerických voličů. Jednotlivé kapitoly publikace proto nezkoumaly pouze období 2015–2016, tj. od oznámení kandidatury Trumpa až po volební rok, ale vracely se do minulosti, kde pátraly po počátcích a evoluci jednotlivých analyzovaných témat.

Vzhledem k tomu, že kniha vznikala v průběhu let 2017 a 2018, měli autoři možnost zabývat se také prvními 100 dny Trumpa v prezidentském úřadě. Díky tomu mohli posoudit, jakým způsobem se mu podařilo naplnit předvolební sliby a zda se opravdu uchýlil ke všem deklarovaným opatřením.

Autoři se v první části knihy snaží čtenáři přiblížit samotnou osobu Donalda Trumpa jakožto kandidáta na prezidenta a dále situaci na společenské a politické scéně roku 2016. Ačkoliv Trump mohl vyvolávat dojem někoho, kdo nemá s politikou nic společného, o post prezidenta se chtěl ucházet už na počátku milénia. Zajímavou skutečností představuje rovněž jeho stranická nestálost, v jejímž rámci v průběhu své politické kariéry vystřídal celkem tři strany (s. 11–12). Publikaci se daří poukázat na fakt, že diskutované fenomény, tj. krize stranického systému, průmyslová krize amerického středozápadu, vliv hnutí Tea Party, fenomén alternativních faktů a role menšin, nejsou v americké společnosti ničím novým. Postupné vzdalování se obou hlavních politických stran a jejich střídavé úspěchy a neúspěchy lze sledovat dlouhodobě (s. 39–49); počátek úpadku průmyslu na středozápadě se datuje ke konci šedesátých let (s. 53); neformální skupina známá jako Tea Party se do celonárodního povědomí dostala již v roce 2009 (s. 77); o fenoménu využívání alternativních faktů a manipulování s pravdou se v americkém kontextu hovoří od šedesátých let 20. století (s. 92) a role menšin je tématem už od politik Abrahama Lincolna v šedesátých letech 19. století (s. 111–112). Otázkou zůstává, zda se tato strategie na určitých místech neminula účinkem. Jako příklad lze uvést kapitolu věnující se roli menšin. Po historické reflexi, která diskutuje proměňující se přízeň dílčích minorit a různorodé strategie, jež vůči nim byly ze strany republikánů a demokratů uplatněny, se autorky kapitoly dostávají k Trumpovi, u něhož diskutují situaci v roce 2016. Do minulosti se v následném textu téměř nevrací, a pokud ano, ve většině případů je reflektována jen administrativa Baracka Obamy. Historizující část kapitoly tak v podstatě „pouze“ potvrdila skutečnost, že se daný fenomén vyskytoval už v minulosti, a byť nabídla zajímavé informace a fakta (např. změny strategií republikánů a demokratů v otázce oslovování menšin), k řešeným volbám v roce 2016 nikterak výrazně nepřispěla.

Ze čtenářského pohledu sráží první část knihy rozdrobenost některých kapitol a stylistická nedotaženost. První jmenovaný problém lze demonstrovat na kapitole týkající se krize stranického systému. Danou

kapitulu tvoří 20 stran textu rozdělených do celkem 12 kapitol či podkapitol, přičemž některé z nich nemají ani stranu. S nadpisem má čtenář pocit, že začíná novou a specifickou část textu, ačkoliv se v konečném důsledku jedná o pokračování předchozí myšlenky. Jednotlivé subkapitoly zároveň nejsou zaneseny v obsahu, což ztěžuje orientaci v knize. Druhá výtka se týká zejména opakování stejných slov či slovních spojení ve vzájemné blízkosti (např. slovní spojení „dochází k závěru“ ve dvou větách po sobě na s. 52; sloveso „vykreslit“ ve dvou větách po sobě na s. 66; použití slovního spojení „Donald Trump“ či slova „Trump“ devětkrát v pouhých dvou po sobě jdoucích odstavcích na s. 88) a nadužívání zájmena „který“ (např. použito čtyřikrát ve dvou po sobě jdoucích souvětích na s. 65, málokdy bylo alternováno se synonymickým výrazem „jenž“). V souvislosti s výše uvedenými nedostatky je však nutné dodat, že čtenáře nerušily do takové míry, že by mu výrazně ztížily přijímání nových informací a pochopení textu.

Jak je uvedeno výše, druhá část knihy byla namísto kontextu voleb tvořena stěžejními tématy, jež se v jejich průběhu řešila. Autoři se proto zabývali obchodním protekcionismem, pohledem na EU a transatlantické vztahy, imigračním diskurzem a vztahem mezi Spojenými státy a Čínou. Jednotlivé kapitoly svou strukturou i obsahem do velké míry kopírovaly kapitoly z první části, tj. i zde se objevovala historická geneze tématu, diskuze nad jeho použitím v rámci Trumpovy kandidatury a dílčí závěr shrnující obsah kapitoly. Z logiky věci je jasné, že zkoumaná témata přímo navazují na socio-ekonomický a politický kontext prezidentských voleb z roku 2016, jelikož se jedná o otázky, které společností a politikou v daném roce hýbaly. Autoři tedy v jednotlivých kapitolách představili Trumpův náhled na dotčená témata, přičemž se jim dobře podařilo zachytit jeho rétorickou sílu, díky níž byl schopen nastavit agendu tak, jak on sám chtěl. Příkladem tohoto tvrzení budiž Trumpův imigrační diskurz. Nejen, že se mu díky jeho projevům a aktivitám podařilo vytvořit z migrace jedno z klíčových témat prezidentských voleb, ale zároveň jej dokázal rámovat takovým způsobem, který podporoval jeho vizi migrace jakožto problému. Spojené státy byly dle Trumpova názoru ohroženy nejen ilegální migrací proudící zejména z Mexika, ale rovněž legální migrací přicházející ze zemí Blízkého východu. Právě migrace přináší Spojeným státům komplikace ve formě rostoucí kriminality, rizik teroristických útoků, zvyšujícího se množství drog na území atd. Daná kapitola dobře

poukazuje na skutečnost, že se Trumpovi povedlo vytvořit dichotomii my vs. oni, na jejímž základě se snažil generovat hlasy voličů.

V podobném duchu se autorům podařilo nenásilně demonstrovat, jakým způsobem pracoval Trump s úbytkem pracovních míst, čímž reagoval na průmyslovou krizi na středozápadě. V důsledku daného úbytku oprášil klasickou vizi amerického protekcionismu a izolacionismu, kterou shrnul do svého volebního hesla *America First*. Mizící pracovní místa zároveň spojil s čínskou ekonomickou expanzí, což mu poskytlo další argument ke kritice Číny. Druhá část knihy tedy dobře navazuje na její první část a propojuje jednotlivá témata mezi sebou. Díky tomu prezentuje obraz ucelené Trumpovy strategie, kterou ve volbách v roce 2016 použil.

Publikace *America First: Příčiny a kontext volebního vítězství Donalda Trumpa* poskytuje čtenáři rozmanité informace obklopující americké prezidentské volby z roku 2016. Cíle, které si autoři knihy vytyčili, se jim podařilo naplnit – popsali a analyzovali kontext voleb a témata, jež o jejich výsledku rozhodla. Sama publikace nepřináší žádné převratné závěry, které by obrátily vnímání diskutovaných prezidentských voleb naruby, ani nevyvolává diskuzi, jež by měla alternovat pohled oboru politologie či mezinárodních vztahů na postavu Donalda Trumpa. O to se však ani nesnažila. Její síla spočívá v množství poskytnutých informací, demonstraci Trumpových schopností nastolovat a rámovat témata a ukázce historického podhoubí jednotlivých trendů hýbajících socio-ekonomickým, kulturním a politickým životem Spojených států v roce voleb. Ve způsobu výběru témat knihy, tj. koncentraci na aspekty, které se objevovaly již v historii a nejsou tak pro americkou společnost ničím novým, a následném historizujícím pohledu na dané aspekty však lze spatřovat i největší slabinu publikace. Kvůli upřednostnění dějinného kontextu kniha opomíjí případná dílčí témata voleb, jež se v historii neobjevovala, ale byla specifická pouze v případě analyzovaného volebního klání. I v situaci, kdy by žádná taková témata neexistovala, si je možné představit, že by autoři namísto historického kontextu nabídli čtenáři více informací např. o Trumpově týmu poradců, který ve volbách určitě sehrál podstatnou roli, nebo jeho protikandidátce Hillary Clintonové, jež špatným uchopením své kampaně a nejasnou sebe prezentací Trumpovi k volebnímu vítězství dopomohla. Lehká výtka směřuje rovněž k rozdrobenosti některých kapitol a občasné stylistické těžkopádnosti.

I přes dílčí kritiku je však závěrem nutné uvést, že výše zmíněné kniha rozhodně stojí za přečtení. Publikace přináší ucelený souhrn týkající se kontextu voleb a témat, jež měla zásadní vliv na jejich výsledek. Svým obsahem osloví převážně čtenáře, kteří se zajímají o Spojené státy americké, Donalda Trumpa a historický kontext současných fenoménů, ale nemají čas a prostor si jednotlivé informace zjišťovat z dílčích zdrojů. V neposlední řadě kniha čtenáři pomůže lépe se zorientovat v „rozbouřených vodách“, kterými se americké prezidentské volby v roce 2016 staly.

AUTHOR BIOGRAPHY

Michal Himmer completed his master's studies in Law and International Relations at the University of West Bohemia in Pilsen. He is currently pursuing a PhD degree in International Relations at the same university. His academic interests consist of conflict resolution, foreign policy motivation, and the PRC in international affairs.